

ČINNOSTI S UČEBNICÍ A DALŠÍMI EDUKAČNÍMI ZDROJI VE VÝUCE ŽÁKŮ 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

ACTIVITIES BASED ON TEXTBOOK AND OTHER EDUCATIONAL
RESOURCES IN TEACHING LOWER SECONDARY STUDENTS

Iva Červenková, Zuzana Sikorová, Marek Václavík

Klíčová slova: *edukační zdroje, učebnice, činnosti s učebnicí, tištěné a digitální zdroje*

Keywords: *teaching and learning resources, textbook, textbook activities, printed and digital resources*

Cíle v ČJ

Příspěvek se zaměřuje na identifikaci edukačních zdrojů používaných učitelem ve výuce a usiluje o identifikaci výukových činností, které jsou na práci se zdroji založeny. Předmětem zkoumání jsou zdroje tištěné i digitální povahy, zdroje s přímým didaktickým potenciálem i materiály nepublikované. Hlavní výzkumná otázka zní „Jaké edukační zdroje užívají učitelé ve výuce a jaké činnosti s nimi ve výuce realizují?“ Výzkum je součástí rozsáhlejší studie, která si klade za cíl zjistit, jaká je v současnosti role tištěné učebnice při výuce a učení a zda se tato role historicky modifikuje.

Teoretická východiska v ČJ

Učebnice hraje v procesu vyučování a učení specifickou roli. Výzkumy ukazují, že používání (nebo nepoužívání) učebnic zásadním způsobem ovlivňuje skladbu vyučovací hodiny i její průběh. Učebnice v rukou učitele do jisté míry určuje to, čemu je vyučováno, v činnostech žáka pak reguluje to, čemu se žák učí (Stein, Remillard & Smith 2007; UNESCO 2016). Východiskem k zjišťování činností učitelů a žáků s učebnicí a dalšími edukačními zdroji byl vlastní výzkum textových výukových materiálů prováděný v letech 2008 až 2010 v českých základních školách (Červenková, 2010; Sikorová, 2010). Jedním z cílů současné studie je provést komparaci výsledků s dřívějšími zjištěními.

Metodologie v ČJ

Ke zkoumání činností s učebnicí a dalšími edukačními zdroji byl zvolen kvalitativní metodologický design (Disman, 2001; Corbin & Strauss, 2008; Cohen, Manion & Morrison, 2011). Data byla získána prostřednictvím polostrukturovaných hloubkových rozhovorů s 15 vybranými učiteli základních škol. Po doslovné transkripci výpovědí participantů bylo provedeno otevřené kódování a následná typologická analýza (Ayres & Knaf, 2008, Cohen et al., 2011). Pro analýzu a interpretaci dat byl užít software Atlas.ti.

Závěry v ČJ

Učitelé používali ve výuce různé typy edukačních zdrojů. Z tištěných zdrojů se opírali o základní učebnici, kterou doplňovali řadou dalších materiálů – zejména pracovními sešity a pracovními listy. Elektronickou učebnici používal jediný respondent. Tištěné zdroje učitelé velmi často kombinovali se zdroji digitálními, docházelo k tzv. hybridizaci výukových zdrojů. Činnosti s edukačními zdroji, které učitelé označovali ve své výuce jako zásadní, představovaly různou kognitivní náročnost. Byly preferovány činnosti, které souvisely s vyhledáváním informací, aplikací a řešením problémových úloh.

Souhrn příspěvku v AJ

Teachers used various types of educational resources. As for printed materials, they primarily used a basic textbook supplemented by other materials, mainly workbooks and handouts. Digital textbook was used by one respondent. Printed resources were often combined with digital ones, this led to hybridization of educational resources which enabled wider support of student's learning. Activities with educational materials which were marked as essential represented various cognitive demands. Activities which related to searching information, application and problem-tasks solving were preferred.

Príspevek byl napsán v rámci výzkumného projektu Program institucionálního rozvoje OU IRP 201823 „Edukační média“ a projektu SGS03/PdF/20 „Tištěné a digitální zdroje v procesu učení žáků 2. stupně základních škol“.

Bibliografie

Ayres, L., & Knaf, K. A. (2008). Typological Analysis. In L. M. Given (ed.), *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*, 900-901. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore: SAGE.

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research Methods in Education*. 7th edition. London and New York: Routledge.
- Stein, M., Remillard, J., & Smith M. (2007). How curriculum influences student learning. In F. K. Lester (Ed.), *Second handbook of research on mathematics teaching and learning*, 319-369. Charlotte, NC: Information Age.